

PS-VIII.431.4.2014. ESzw

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE
z kontroli problemowej
w placówce opiekuńczo – wychowawczej
pn. Dom Dziecka w Sławie, ul. ul. Odrodzonego Wojska Polskiego 36; 67-410 Sława

Na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2013r., poz. 135 ze zmianami) Zespół kontrolny w składzie:

- Elżbieta Szwonka - Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 163-1/2014 z dnia 15 maja 2014r. – przewodnicząca Zespołu kontrolnego
- Agnieszka Kraska – Starszy Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 163-2/2014 z dnia 15 maja 2014r. – członek Zespołu kontrolnego;

przeprowadził w dniu 11 czerwca 2014 roku kontrolę problemową w trybie zwykłym.

Przed przystąpieniem do kontroli Zespół kontrolny złożył pisemne oświadczenia o braku okoliczności uzasadniających wyłączenie od udziału w niniejszej kontroli.

Kontrolę przeprowadzono w obecności p. Iwony Zajac – Majchrzak - dyrektora placówki.

Zakresem kontroli objęto sposób zapewnienia dostępu do zajęć wychowawczych, kompensacyjnych, terapeutycznych stosownych do wskazań dla dziecka umieszczonego w placówce opiekuńczo – wychowawczej. Ocenie poddano następujące zagadnienia:

1. zgodność kwalifikacji kadry wychowawców, psychologa, pedagoga lub osoby prowadzącej terapię zatrudnionej w placówce;
2. sposób zapewnienia opieki w trakcie zajęć wychowawczych i specjalistycznych;
3. diagnoza psychofizyczna dziecka;
4. plan pomocy dziecku (sporządzenie i modyfikowanie);
5. karty pobytu wychowanka;
6. Zespół do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka;

7. oddziaływania specjalistyczne (karty udziału w zajęciach prowadzonych przez psychologa, pedagoga lub osobę prowadzącą terapię, zawierającej opis przebiegu zajęć; arkusze badań i obserwacji psychologicznych oraz pedagogicznych).

Podczas czynności kontrolnych dokonano analizy dokumentacji wychowanków, kwalifikacji kadry pedagogicznej zatrudnionej w placówce.

Dom Dziecka w Sławie przy ul. Odrodzonego Wojska Polskiego 36 posiada 14 miejsc dla wychowanków. W dniu 31.12.2013 r. w placówce przybywało 12 dzieci, z tego 4 posiadało orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, 3 orzeczenia o niepełnosprawności. W 2013 roku do placówki przybyło 2 wychowanków z rozwiązanych rodzin zastępczych, natomiast z placówki odeszło 4 dzieci (dwoje powróciło do domów rodzinnych i 2 usamodzielniało się).

W dniu kontroli w ewidencji placówki było 14 wychowanków, z tego 2 poza placówką (szkoły z internatem, ośrodki).

Ocena skontrolowanej działalności

1. Zgodność kwalifikacji kadry wychowawców, psychologa, pedagoga lub osoby prowadzącej terapię zatrudnionej w placówce oraz sposób zapewnienia opieki w trakcie zajęć wychowawczych i specjalistycznych

W celu zbadania zgodności zatrudnienia kadry pedagogicznej z wymogami określonymi w przepisach prawa skontrolowano 3 teczki akt osobowych, spośród 9 osób kadry pedagogicznej i specjalistycznej (dyrektor, 6 wychowawców- jeden na zastępstwo, pracownik socjalny, opiekun dziecięcy (1/2 etatu) oraz 3 osoby w administracji i obsłudze – 2 ¼ etatu. Placówka nie zatrudnia pedagoga i psychologa. Wszyscy wychowawcy i dyrektor posiadają wymagane kwalifikacje.

W dniu kontroli w ewidencji placówki było 14 dzieci, wobec czego nie nastąpiło przekroczenie norm ilościowych. W toku kontroli poddano analizie grafik dyżurów wychowawców, celem ustalenia sposobu zapewnienia opieki podczas zajęć wychowawczych i specjalistycznych w proporcji odpowiedniej do liczby dzieci.

Z analizy grafików wynika, że przez 11 dni maja br. w godzinach od 14⁰⁰ do 22⁰⁰ opiekę sprawowało dwóch wychowawców, w pozostałe dni - 1 wychowawca, w tym 10 dni weekendowych, natomiast w godzinach popołudniowych w czerwcu br. przez 6 dni w miesiącu było 2 wychowawców. W godzinach nocnych jest 1 wychowawca. Liczba wychowanków pozostających pod opieką 1 wychowawcy jest więc zgodna z przepisami prawa.

W placówce, w związku z niezatrudnieniem specjalisty, nie prowadzi się zajęć specjalistycznych, nie ma więc możliwości dokonania oceny, czy liczba dzieci uczestnicząca w grupowych zajęciach specjalistycznych nie przekracza 6 osób.

W kontrolowanym obszarze nie stwierdzono uchybień.

2. Diagnoza psychofizyczna dziecka

W trakcie kontroli dokonano analizy dokumentacji wychowanków, dotyczącej sporządzenia diagnozy psychofizycznej dziecka. Podczas kontroli sprawdzano akta 5 wychowanków. Wszystkie dzieci posiadały opracowaną diagnozę psychofizyczną wychowanka, o której mowa w § 14 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej. W kontrolowanej dokumentacji w stosunku do dzieci przyjętych po 01.01.2013r. sporządzenie diagnozy następowało w ciągu kilku do kilkunastu dni. Przepis § 14 ust. 2 ww. rozporządzenia stanowi, że diagnozę sporządza psycholog lub pedagog, natomiast w kontrolowanej jednostce diagnozę sporządza pracownik socjalny. Fakt ten pozostaje w sprzeczności z wskazanym przepisem prawa, mimo, że diagnoza sporządzana jest m.in. w oparciu o opinie lub orzeczenia poradni psychologiczno-pedagogicznej, które to są przygotowywane przez pedagoga i psychologa.

Analiza dokumentacji wychowanków wskazuje, że w diagnozach uwzględniono wszystkie wymagane obszary, zawarto wskazania do oddziaływań wychowawczych, korekcyjno – kompensacyjnych i terapeutycznych. Diagnoza wychowanka (P.Sz.), posiadającego orzeczenie do kształcenia specjalnego i zalecenia do oddziaływań specjalistycznych, zawiera ogólne wskazania dotyczące dalszej pracy terapeutycznej z wychowankiem bez odnoszenia się do szczegółowych zaleceń zawartych w opinii Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej.

Diagnozy opracowane są bez oparcia o arkusze badań i obserwacji, których placówka nie prowadzi, bo nie zatrudnia psychologa ani pedagoga.

W aktach wychowanków znajdują się pisma ze szkół i poradni, zawierające ogólne informacje o zakresie zajęć terapeutycznych, świadczonych wychowankom przez te instytucje.

Wszystkim 5 wychowankom, których dokumentację przeanalizowano, zapewniono dostęp do terapii, na terenie poradni psychologiczno-pedagogicznej lub / i szkół, do których uczęszczają, 1 wychowanka leczona psychiatrycznie miała zapewnioną psychoterapię na terenie szpitala.

W realizacji zadania stwierdzono uchybienia polegające na :

- sporządzaniu diagnoz przez inną osobę niż pedagog lub psycholog,
- braku pogłębionej analizy mocnych stron dziecka i jego potrzeb oraz rozwoju dziecka;

- zbyt ogólnie formułowanych wskazaniach dotyczących pracy pedagogicznej, programu terapeutycznego, pracy z rodziną oraz pracy przygotowującej dziecko do umieszczenia w rodzinie zastępczej lub do usamodzielnienia.

3. Plan pomocy dziecku

Spośród 5 wychowanków ze wskazaniem do terapii, których dokumentacja była analizowana podczas kontroli, wszyscy posiadają plan pomocy dziecku, opracowany przez wychowawców z udziałem pracownika socjalnego placówki (brak asystentów rodzin). Plany te są modyfikowane zgodnie z przepisami prawa, tj. nie rzadziej niż co 6 miesięcy.

W toku analizy stwierdzono, że plany skonstruowane są zgodnie z przepisami prawa, sporządzone są przez wychowawcę kierującego procesem wychowawczym, uwzględniono w nich stopień rozwoju psychicznego i fizycznego, stan zdrowia i stopień dojrzałości dziecka, oraz sytuację rodzinną. W planach pomocy 5 wychowanków zawarte były zapisy, dotyczące konieczności pracy terapeutycznej nad konkretnymi potrzebami dziecka, wynikającymi z diagnozy. W planach pomocy dziecku wyznaczono cele uwzględniające powrót dziecka do rodziny („pobyt do momentu wyjaśnienia sytuacji rodzinnej”) - w odniesieniu do 2 dzieci, w 3 przypadkach zapisano: przygotowanie do usamodzielnienia. W planach określono działania krótkoterminowe i długoterminowe, dotyczące realizacji potrzeb dziecka w sferze opiekuńczej, rozwojowej, emocjonalnej, więzi z rodziną, relacji społecznych i funkcjonowania w grupie i środowisku rówieśniczym i szkolnym oraz potrzeb w zakresie edukacji. Ze szczegółowej analizy zapisów wynika, że nie precyzują one, jakie konkretne działania terapeutyczne należy podjąć w ciągu najbliższego 6 miesięcznego okresu, aby zrealizować cel wskazany dla dziecka.

W kontrolowanym obszarze stwierdzono uchybienia dotyczące:

- braku wskazania w planach pomocy konkretnych działań, koniecznych do realizacji.

4. Karty pobytu wychowanka

Jak ustalono podczas kontroli, wszystkie dzieci w okresie objętym kontrolą miały prowadzone karty pobytu. Karty były uzupełniane co miesiąc, zgodnie z przepisami prawa. Analiza kart pobytu wykazała, że wychowawcy zapisują w kartach informacje dotyczące udziału dziecka w zajęciach terapeutycznych, pobyt w szpitalu psychiatrycznym, na turnusie rehabilitacyjnym oraz wnioski z rozmowy z wychowawcą klasy podczas zebrania w szkole. Dodatkowo, w aktach dziecka znajdowały się kopie dokumentów (zaświadczeń, wypisów, notatek) z udziału w tych zajęciach. W kartach odnotowywane są bieżące problemy wynikające z funkcjonowania dziecka w placówce i poza nią, w zależności od rodzaju

problemu podejmowane były działania, np. rozmowa dyscyplinująca z wychowankiem, wizyta w szkole i rozmowa z wychowawcą lub pedagogiem.

W kontrolowanym zakresie nie stwierdzono uchybień.

5. Oddziaływania specjalistyczne

Jak ustalono w toku kontroli, usługi psychologiczne dla wychowanków placówki świadczy Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sławie, na mocy porozumienia zawartego w 2007 roku. Porozumienie to reguluje zakres współpracy z placówką. Zgodnie z zapisami dokumentu, Poradnia zobowiązuje się do priorytetowego traktowania wychowanków Domu Dziecka w Sławie i ich rodziców przy świadczeniu usług w zakresie diagnozy psychologiczno-pedagogicznej, zajęć terapeutycznych oraz wsparcia i poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego. Porozumienie nie zawiera zapisów, dotyczących sporządzania diagnoz psychofizycznych, o których mowa w § 14 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz udziału w zespole ds. okresowej oceny sytuacji dziecka.

Placówka nie dysponuje i nie ma wglądu do dokumentacji z zajęć grupowych i indywidualnych wychowanków, prowadzonych przez Poradnię. Informację o liczbie i rodzaju zajęć specjalistycznych, świadczonych wychowankom placówki kontrolujący uzyskali w drodze pisemnego wyjaśnienia dyrektora jednostki kontrolowanej oraz z analizy akt wychowanków.

W dniu kontroli spośród 14 wychowanków, 12 było zbadanych przez Poradnię Psychologiczno Pedagogiczne i posiadało opinie ze wskazaniem do oddziaływań wychowawczych, kompensacyjnych, terapeutycznych. W dwóch przypadkach (wychowanek-student II roku ekonomii i pełnoletnia uczennica III kl. technikum) nie przeprowadzono badań w Poradni.

Jak ustalono w toku kontroli, różnego rodzaju oddziaływaniami specjalistycznymi objęto wszystkich wychowanków, których dokumentację przeanalizowano. Ponadto Dyrektor oświadczyła, że 12 spośród 14 wychowanków placówki, co stanowi 85,7% wychowanków placówki uczestniczy w różnego typu zajęciach specjalistycznych.

Wskazania do terapii wynikające z opinii i orzeczeń poradni lub innych specjalistów są realizowane w następujący sposób: w jednym przypadku dziecko ma opracowany i realizuje indywidualny program terapeutyczny na terenie szkoły, do której uczęszcza, w trzech przypadkach wskazania do pracy terapeutycznej realizowane są w szkołach do których uczęszczają wychowankowie. Z kontrolowanej dokumentacji wynika, że dodatkowo na terenie placówki wskazania do terapii są realizowane przez wychowawców w zakresie ustalonym przez specjalistę.

Wychowawcy w ramach swoich obowiązków realizują zajęcia wychowawcze z elementami zajęć korekcyjno – kompensacyjnych i z zakresu profilaktyki uzależnień. Zajęcia indywidualne prowadzone są w kierunku wyrównywania, kompensacji braków w sferze poznawczej, poprawy umiejętności percepcyjno – motorycznych i fonetycznych wychowanków. Ponadto 5 dzieci uczestniczy w zajęciach terapeutycznych w Centrum Leczenia Dzieci i Młodzieży w Zaborze.

Z badanej dokumentacji wynika, że dla wszystkich wychowanków, którym zalecono specjalistyczne oddziaływania terapeutyczne, zapewnia się dostęp do wymaganej terapii. Ponieważ w placówce nie zatrudnia się pedagoga, psychologa nie prowadzi się kart udziału w zajęciach specjalistycznych. Nie ma także dostępu do innej prowadzonej przez specjalistów dokumentacji odzwierciedlającej przebieg zajęć.

W realizacji zadania nie stwierdzono uchybień. Wątpliwości budzi jednak nie uregulowanie w Porozumieniu z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną kwestii sporządzania diagnoz psychofizycznych oraz udziału w zespole ds. okresowej oceny sytuacji dziecka.

6. Zespół do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka

Jak ustalono w toku kontroli, sytuacja wszystkich wychowanków których dokumentację zbadano była przedmiotem analiz Zespołu trzykrotnie w okresie objętym kontrolą, w tym dwukrotnie w 2013 roku. Zachowane są terminy określone w § 15 ust.5 ww. rozporządzenia. Po posiedzeniach dokonywano modyfikacji indywidualnego planu pracy z wychowankiem. Na posiedzenie zespołu zapraszani byli w zależności od sytuacji dziecka: kurator sądowy, pracownik socjalny z właściwego terytorialnie Ośrodka Pomocy Społecznej, asystent rodziny, pracownik Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, pedagodzy i psychologodzy szkolni, przedstawiciele Poradni Psychologiczno Pedagogicznej w Sławie oraz przedstawiciel ośrodka adopcyjnego. W posiedzeniach uczestniczył sędzia Sądu Rejonowego we Wschowie, ale nie uczestniczyła żadna osoba prowadząca terapię specjalistyczną z wychowankiem. W protokołach zespołu brakuje zapisów dotyczących analizy stosowanych metod pracy z wychowankiem, co może mieć związek z brakiem specjalisty prowadzącego terapię w posiedzeniach Zespołu. Uczestnictwo specjalisty z Poradni lub ze szkoły pozwoliłoby w lepszy sposób dokonać analizy pracy z wychowankiem i podjąć wnioski o kierunkach dalszej pracy terapeutycznej.

Z analizy wynika, że badane plany pracy w obszarze dotyczącym uczestnictwa w zajęciach wychowawczych, kompensacyjnych nie były modyfikowane, jednak z protokołu posiedzenia zespołu wynika, że Zespół nie stwierdzał konieczności takich modyfikacji.

Nie stwierdzono uchybień w realizacji tego zadania pod względem modyfikowania planu pomocy dziecku po posiedzeniu zespołu i uwzględnienia w nim stanowiska zespołu. Wątpliwości budzi brak specjalisty prowadzącego terapię z dzieckiem podczas dokonywania oceny sytuacji dziecka na zespole.

WNIOSKI

W objętym tematyką kontroli obszarze stwierdzono uchybienia pod względem:

1. Sporządzania diagnoz psychofizycznych przez inną osobę niż pedagog lub psycholog.
2. Braku pogłębionej analizy mocnych stron dziecka i jego potrzeb oraz rozwoju dziecka;
3. Zbyt ogólnie formułowanych wskazań dotyczących pracy pedagogicznej, programu terapeutycznego, pracy z rodziną oraz pracy przygotowującej dziecko do umieszczenia w rodzinie zastępczej lub do usamodzielnienia.
4. Braku w planach pomocy konkretnych działań w stosunku do wychowanka, wymaganych do realizacji w najbliższym okresie, zmierzających do realizacji danego celu.
5. Nieuregulowaniu w porozumieniu z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną kwestii sporządzania diagnoz psychofizycznych oraz udziału w zespole ds. okresowej oceny sytuacji dziecka.
6. Braku specjalisty prowadzącego terapię z dzieckiem podczas dokonywania oceny sytuacji dziecka na zespole.

Nie stwierdzono uchybień w zakresie:

1. Kwalifikacji kadry wychowawców zatrudnionej w placówce.
2. Sposobu zapewnienia opieki w trakcie zajęć wychowawczych.
3. Sporządzania kart pobytu.
4. Zapewnienia dostępu do zajęć wychowawczych, kompensacyjnych, terapeutycznych stosownych do wskazań dla dziecka.

Za powstałe uchybienia odpowiedzialność ponosi dyrektor jednostki. Stwierdzone nieprawidłowości skutkować mogą zagrożeniem niewłaściwymi oddziaływaniami wychowawczymi, nieprawidłowo prowadzoną przez wychowawców pracą wychowawczą lub jej brakiem.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 125 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zalecam:

1. Sporządzanie diagnoz psychofizycznych przez pedagoga lub psychologa.
2. Uwzględnianie w diagnozach analizy mocnych stron dziecka i jego potrzeb oraz rozwoju dziecka.
3. Uwzględnianie w planach pomocy dziecku wskazań dotyczących pracy pedagogicznej, programu terapeutycznego, pracy z rodziną oraz pracy przygotowującej dziecko do umieszczenia w rodzinie zastępczej lub do usamodzielnienia.
4. Ujmowanie w działaniach krótkoterminowych zawartych w planach pomocy konkretnych oddziaływań w stosunku do wychowanka, wymaganych do realizacji w najbliższym okresie, zmierzających do realizacji danego celu.
5. Uregulowanie w porozumieniu z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną kwestii sporządzania diagnoz psychofizycznych oraz udziału pracownika Poradni w posiedzeniach zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka, docelowo zatrudnienie specjalisty (pedagoga lub psychologa).
6. Zapraszanie specjalisty prowadzącego terapię z dzieckiem na posiedzenie zespołu dokonującego oceny sytuacji dziecka.

Pouczenie

Podmiot prowadzący placówkę opiekuńczo-wychowawczą, któremu wydano zalecenia pokontrolne może, w terminie 7 dni od dnia otrzymania tych zaleceń, zgłosić do nich zastrzeżenia. Wojewoda w terminie 14 dni od dnia otrzymania zastrzeżeń przedstawia stanowisko w sprawie ich uwzględnienia.

Podmiot, któremu wydano zalecenia jest obowiązany w terminie 30 dni od dnia otrzymania zaleceń do powiadomienia wojewody o realizacji zaleceń.

W przypadku niepodjęcia lub niewykonania czynności wynikających z zaleceń pokontrolnych mających na celu ograniczenie lub likwidację stwierdzonych istotnych uchybień lub nieprawidłowości w funkcjonowaniu placówki opiekuńczo-wychowawczej, wojewoda może orzec o czasowym lub stałym cofnięciu zezwolenia na prowadzenie tej placówki.

Zgodnie z art. 198 cytowanej ustawy, kto nie realizuje zaleceń pokontrolnych podlega karze pieniężnej w wysokości od 500 zł do 10.000 zł.

Z up. WOJEWODY LUBUSKIEGO
Katarzyna Jankowiak
Dyrektor
Wydziału Polityki Społecznej